

Lasse Lovén

Toukokuussa 2013

Tarvitaanko Selkämeren kansallispuistolle ystävähdistystä

Mihin kansallispuiston ystäviä tarvitaan, kun kyseessä on valtion omistama ja valtion (+ EU:n) rahoilla ylläpidettävä kansallispuisto?

Kansallispuistot ovat kansaa varten. Kansalaiset ovat niiden oikeat omistajat. Metsähallituksen ja kuntien toiminta kansallispuiston kehittämiseksi on ollut erittäin laadukasta. Mutta viranomaistoiminta luo vain perustan kehitykselle. Kansallispuiston ystäviä tarvitaan ja siitä seuraavat kolme esimerkkiä.

Kansallispuiston kehittämissuunnitelmien tekemisessä ja etenkin niiden toteutuksessa tarvitaan laajaa ja aitoa erilaisten Selkämerestä innostuneiden ihmisten ja yhdistysten osallistumista. Uudessa Suomen nuorimmassa merihenkisessä kansallispuistossa tämä voisi toteutua Selkämeren Ystävien yhdistyksen kautta, joka toimisi rakkaudesta Selkämereen ja samalla täydentäen ja auttaen viranomaisen roolissa olevia toimijoita.

Kansallispuistot ovat nykyisin aluekehityksen kärkihankkeita. Tämä koskee erityisesti Selkämeren kansallispuistoa. EU –tukien saaminen kehityshankkeille taas edellyttää tyypillisesti viranomaisen, yritysten ja kolmannen sektorin yhteisöjen kumppanuutta. Selkämeren Ystävien yhdistys voisi osaltaan tarjota vahvistusta hankerahan hakemuksille.

Selkämeren kansallispuisto meri- ja saaristoalueena liittyy hyvin monen erilaisen nykyisin olemassa olevan yhdistyksen toimintaan. Esimerkiksi kalastajat, veneilijät, luonnonharrastajat, meripelastus, partio, sukeltajat, mökkikansa, tutkijat ja taiteilijat ovat näitä tyypillisiä Selkämeri -yhteisöjä. Erilaisten samalla hiekkalaatikolla askaroivien paikallistoimijoiden keskinäisten yhteyksien pitoa ei ole kovin paljoa toistaiseksi mietitty. Viranomaisen ei voi niitä kovin paljoa verkottaa eikä varsinkaan ohjata. Selkämeren Ystävien yhdistys voisi toimia erilaisten Selkämeri-ryhmien yhteisenä viestikanavana ja siten auttaa erilaisia Selkämeri-faneja tunnistamaan toisensa ja arvostamaan toisiaan.

Onko vapaaehtoistyö tarpeen nimenomaan siksi, koska MH:n kp-rahoitus on niin niukkaa ja talkoilla paikataan sitä?

Vapaaehtoistyö on aina olennainen osa yhdistysten perustoimintaa. Talkootyö ja harrastukseen perustuva jäsenten oma aktiivinen toiminta tekee yhdistyksestä ylivoimaisen toimijan verrattuna verovaroilla toimivaan viranomaiseen tai liikevaihdolla toimivaan yritykseen. Kansallispuistot ovat erinomaisia kohteita vapaaehtoistyölle, koska niissä työn tulokset jäävät kasvamaan korkoa yhteiseksi hyväksi. Ystävähdistyksen talkoot toteutettaisiin nimenomaan periaatteella ”rakkaudesta Selkämereen”. Luonnonhoitotalkoilla voidaan toteuttaa yhteisesti laadittua luonnonhoitosuunnitelmaa. Tutkimuksilla ja luontohavainnoilla voidaan parantaa kansallispuiston viestintäaineistoa, opetuskäyttöä ja leirikoulujen sisältöä. Roskien keruulla vahvistetaan kansallispuiston kestävää matkailukäyttöä.

Metsähallituksen uusi ystävätoiminnan periaate sisältää ajatuksen, että sopimuskumppani voi saada tukea talkootapahtumien juokseviin kustannuksiin, jolloin kumpikin osapuoli hyötyy kumppanuudesta. Ystävähdistyksen näkökulmasta Metsähallituksen talkootukirahoitus on niukkaa, mutta se mahdollistaa järkevien ja hyödyllisiksi koettujen talkootapahtumien toteutuksen kiinnostavissa

kohteissa. Kansallispuistossa tehdyissä talkoissa ei synny kiistaa myöskään verottajan kanssa siitä onko talkootyön arvo veronalaista tuloa jollekin osapuolelle.

Vapaaehtoistyön kehittäminen on laaja, oikeastaan globaali kansallispuistojen kehittämisidea. Siitä on erinomaisia kokemuksia esimerkiksi Euroopan kansallispuistoliiton toiminnassa lukuisissa Euroopan maissa. Suomalainen talkoo-perinne on osa meidän kulttuuriperintöämme, jonka ylläpitäminen kansallispuistojen ystävöitymisen avulla on tämän päivän haasteemme.

Minkä tyyppisestä toiminnasta käytännössä on kyse jo olemassa olevissa muiden kyp:jen yhdistyksissä?

Kolmessa Suomen kansallispuistossa toimii aktiivinen ystäväyhdistys. Myös joillain muilla luonnonsuojelualueilla on vastaava kannatusyhdistys.

Kolin kansallispuistossa toimiva Ukko-Kolin Ystävät ry on hoitanut vuosina 2000-2012 kansallispuiston opastuspalvelua Luontokeskus Ukossa. Yhdistys on verkottunut yli 50 paikallisen pienyrityksen kanssa ja järjestänyt niiden käsityötuotteiden myyntipisteen luontokeskukseen, jossa vuosittain vieraillee yli 50 000 asiakasta. Ukko-Kolin Ystävät on vetänyt leirikoulujen kehittämishankkeita ja osallistunut kansallispuiston haltijaviranomaisen kanssa useisiin EU:n osittain rahoitamiin kansainvälisiin kehittämishankkeisiin.

Leivonmäen kansallispuiston ystävät ry on liki kymmenen toimintavuotensa aikana järjestänyt kansallispuistoon suuntautuvia retkiä, tempauksia, talkoita, näyttelyitä, valokuvauskursseja ja nuorisotoimintaa. Yhdistys jakaa nuorten luontostipendejä keräämistään lahjoitusvaroista. Yhdistys kehittää myös retkitoimintaa vanhuksille.

Saaristomeren kansallispuiston ystäväyhdistyksenä toimiva Arkipelagia-seura ry harjoittaa omaa tiedotus- ja julkaisu-toimintaa, järjestää yleisötilaisuuksia, retkiä, illanviettoja ja talkoita, toimii yhteistyössä paikallisen väestön, yritysten, kuntien, alan viranomaisten ja muiden samalla alalla toimivien organisaatioiden kanssa ja pyrkii hankkimaan rahoitusta Saaristomeri-aiheisten hankkeiden toteuttamiseksi. Arkipelagia-seuraan kuuluu lukuisia Saaristomeri-asiantuntijoita. Jotka toimivat eri tilaisuuksien luennoitsijoina, kirjoittavat julkaisuja ja osallistuvat kehittämishankkeisiin. Asiantuntemusta löytyy mm. linnuista, geologiasta, vesihuollosta, kestävästä kehityksestä.

Entä millaista toimintaa voisi Selkämerellä olla luvassa?

Kaikki muissa ystäväyhdistyksissä aiemmin koettu voisi toteutua myös Selkämeren kansallispuiston ystäväyhdistyksessä. Tämä on aihe josta 18.5. klo 13 Porin kaupunginkirjaston kokoushuoneessa keskustellaan varmaankin perusteellisesti. Jokainen ystäväyhdistys määrittelee itse toimintansa toteutustavan ja sisällön, joten nyt on vielä liian aikaista mennä sitä tarkentamaan. Oletan että Ystäväyhdistyksen perustamistarvetta ja toimintatapaa pohtiva kokous valitsee työryhmän työstämään tätä käydyn keskustelun pohjalta. Siis nyt kannattaa tulla mukaan vaikuttamaan mihin suuntaan tuo laiva tulee kulkemaan, jos sellainen päätetään rakentaa.

Millaisia tahoja kaipaatte mukaan?

Riittävä edustus erilaisista olemassa olevista teemapohjaisista Selkämeri-yhdistyksistä on hyvä perusta uudelle koko alueen kattavalle toiminnalle. Selkämeren harrastajien hiljaiset joukot on hyvä myös saada mukaan ideointiin ja myös toimintaa. Monet luonnon ja merikulttuurin ystävät ja kalamajaerakot ovat nyt asianosaisia ja heidän olisi hyvä tulla mukaan, koska kansallispuiston kehittäminen vaikuttaa pitkällä ajalla ehkä paljonkin heidän elämäänsä.

Selkämeren ystävien yhdistys ei kuitenkaan pysty toimimaan ilman merkittäviä kannattajia. Siten kuntien ja merestä kiinnostuneiden yritysten vahva mukana olo varmistaa riittävät toimintaresurssit. Liiketoiminnalle suotuisan toimintaympäristön varmistaminen on nykyisin myös yrityksille entistä tärkeämpää. Selkämeren rannikolla toimii suuria teollisuus- ja energialaitoksia. Oletan että niitä kiinnostaa pitää hyvät yhteydet kansallispuiston ystäväyhdistykseen vaikkapa kannattajajäsenyyden muodossa.